

количественного, тематического и жанрового анализа опубликованных материалов. Определенно, что в кризисный период становления государственности Украины в 90-ые гг. XX ст. происходит всплеск интереса научных работников и учителей-практиков к изучению процессов интеграции в начальном образовании. Наблюдается тенденция расширения понятийного поля от использования понятия межпредметные связи в публикациях II пол. 60-тых-80 гг. к применению в 90-х гг. понятия: интегрированный урок, интегрированное содержание, интегрированный курс, интегрированный учебник.

Ключевые слова. Начальная школа, педагогический журнал, межпредметная интеграция, межпредметные связи, интегрированный урок, интегрированный курс.

Summary

I.O.Bolshakova

Cross-Disciplinary Integration of the Content of Education at Primary School (Analysis of Materials of Magazines «Radianska Shkola» and «Pochatkova Shkola» (Second Half of 1960-s – 1990-s)

The integral retrospective analysis of publications of magazines «Radyanska shkola» and «Pochatkova school» (second half of 1960-s – 1990-s) is carried out in the article. Tendencies and specific of development of cross-disciplinary integration of maintenance of teaching are considered at primary school in a marked period on the basis of quantitative, thematic and genre analysis of the published materials. Certainly, that in a crisis period of becoming of the state system of Ukraine in 1990-s the increase of interest of research workers and teachers to the study of processes of integration in primary education takes place. There is a tendency of expansion of the concept field from the use of the concept cross-disciplinary connections in publications of the second half of 1960-s – 1980-s to the use in 1990-s the concepts: integration lesson, integration content, integration course, integration textbook.

Key words: primary school, pedagogical magazine, cross-disciplinary integration, cross-curricular connections, integration lesson, integration course.

Дата надходження статті: «10» жовтня 2013 р.

УДК 373.3.013.3 «194/198»

Л.С.БОНДАР,

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник
(м.Київ)

Джерельна основа дослідження змісту початкової освіти в 40-80-х роках XX століття

У статті охарактеризовано зміст шкільної початкової освіти у 40-80-х роках XX століття. Зокрема на основі аналізу різноманітних типів початкових закладів, документів з'ясовано державну освітню політику, зміни у структурі, змісті початкової освіти та розкрито її розвиток. Враховуючи той факт, що зміст освіти реалізується через навчальні предмети (мова, математика, природознавство тощо), закономірно постає питання про диференційований підхід у його змісті. Він має бути обов'язковим принципом функціонування початкової школи. У статті показано, що зміст початкової освіти диференціюється залежно від типу школи та розкрито зовнішню диференціацію (на рівні змісту предметів і різних способів організації його засвоєння).

Ключові слова: зміст шкільної початкової освіти, школа, учні, навчальні плани, програми, навчальні предмети, диференціація.

Перебудова освітньої політики в Україні супроводжується кардинальними змінами в змісті навчання і виховання. Розвиток змісту початкової освіти в 40-80-х роках XX століття безпосередньо залежав від шкільних реформ, які проводилися в контексті суспільно-політичних, соціально-економічних та культурологічних змін. XX століття залишило нам безліч реалізованих і нереалізованих ідей. Нинішні зміни у шкільній освіті актуалізують потребу знати минуле, осмислити зміни у шкільній освіті. Закони, які визначали розвиток початкової школи у досліджуваний період демонструють зміни в структурі та змісті освіти. Спільність мети і завдань освіти має органічно поєднуватися з різноманітністю шкіл, гнучкістю навчальних планів і програм, організацією диференційованого навчання [12].

Молодший шкільний вік дитини є найважливішим у її розвитку. Відбувається зміна статусу дошкільника на школяра, тому необхідно активізувати інтерес і посилити мотивацію дитини до навчання як нового виду діяльності. Особливої значущості набуває проблема формування в молодших школярів уміння вчитися. Причому пошук нового завжди передбачає опору на позитивні надбання минулого. «Кожен новий етап розвитку теорії та практики шкільної освіти вимагає переосмислення відомих знань. Це дає змогу по-новому оцінити минулий досвід і спрогнозувати майбутні потреби шкільництва» [13, с.4].

У 40-80 роках ХХ ст. система початкової освіти України зазнала кардинальних перетворень: оновлено зміст освіти і засоби навчання, мету і завдання предметів, які вивчаються в початковій ланці, чіткіше виписано вимоги до результатів навчання, до засобів і форм організації навчально-виховного процесу. У постанові «Про загальне обов'язкове початкове навчання» (25 липня 1930 р.) намічені такі завдання у сфері шкільної освіти: протягом 1930-1931 н.р. запровадити загальне обов'язкове початкове навчання дітей 8-11 років та загальне початкове навчання в школах-семирічках. Постановою «Про запровадження обов'язкового загального початкового навчання на Україні» від 23 серпня 1930 р. визначено такі завдання: охопити загальним навчанням 1400000 дітей, з них 500000 підлітків віком 11-15 років [11, с.14–17]. За постановою ЦК КП(б)У «Про обов'язкове початкове навчання в Україні» (1930) відбувся перехід до обов'язкової початкової освіти усіх дітей віком від 8 до 12-15 років. Молодші школярі в 1-4 класах вивчали українську і російську мови, математику, природознавство, історію, географію, малювання, співи, фізкультуру. Як зазначає доктор педагогічних наук, професор Березівська Л.Д. «з цього часу розпочинається процес дублювання російських освітніх законодавчих документів в УСРР, освітня політика бере курс на створення єдиної державної системи освіти» [1, с.213].

Постанова «Про структуру початкової і середньої школи» (16 травня 1934р.) передбачала такі типи загальноосвітньої школи: початкова школа (1-4 класи), неповна середня (1-7 класи) і середня школа (1-10 класи). Перехід до обов'язкового семирічного навчання, який розпочався в 1934 р. був перерваний війною і закінчився лише в 1956р. Навчальні плани, розроблені Міністерством народної освіти УРСР на основі загальносоюзних, запроваджувалися з 1939р. на території Західної України.

Згідно постанови «Про відміну викладання труда в школах» (27 лютого 1937 р.) з навчального плану початкової, неповної середньої і середньої школи було вилучено трудове навчання. А постановою РНК УРСР і ЦК КП(б) України «Про обов'язкове вивчення російської мови в неросійських школах України» від 20 квітня 1938 р. до діючих навчальних планів українських шкіл та шкіл національних меншин російська мова вводилася як обов'язковий предмет з таким розподілом годин протягом навчального тижня: початкова школа: 2 клас – 2 год, 3 клас – 4 год, 4 клас – 4год; неповна середня і середня школа: 3 клас – 4 год, 4 клас – 4 год. [1, с. 224] У постанові від 9 жовтня 1938 р. про доповнення до постанови від 20 квітня 1938 р. було збільшено кількість годин на вивчення російської мови у 1938-39 н.р. для початкової школи: 2 клас – 3 год, 3 клас – 5год, 4 клас – 5 год; для неповної середньої і середньої школи: 3 клас – 5 год, 4 клас – 5 год [8, с.7].

З 1939 року до шкільної освіти УРСР запроваджувалися нові навчальні плани (див. табл.1) з яких вилучалося трудове навчання і з 2-ого класу вводилося обов'язкове вивчення російської мови.

Таблиця 1

Навчальний план початкової школи з українською мовою навчання (1939)

№ п.п.	Назва предметів	Кількість годин на навчальний тиждень по класах				
		Підгот.	1	2	3	4
1	Українська мова	8	12	10	7	6
2	Російська мова	-	-	3	5	5
3	Арифметика	4	7	6	6	6
4	Природознавство	-	-	-	1	2
5	Історія	-	-	-	2	3
6	Географія	-	-	-	1	2
7	Каліграфія	-	2	2	-	-
8	Співи	2	1	1	1	1
9	Малювання	2	1	1	0,5	0,5
10	Фізична культура	2	1	1	0,5	0,5
Усього		18	24	24	24	26

У навчальному плані для початкових класів середніх шкіл з українською мовою навчання (1939) порівняно з навчальним планом для початкових шкіл з українською мовою навчання не відводилися години на співи, малювання, фізкультуру, а російська мова викладалася не з 2-ого класу, а з третього, разом з тим збільшувалася кількість годин на українську мову (2 год), математику (1 год). Інспектор шкіл, затверджений НКО України (1939), уповноважувався здійснювати державний контроль за роботою початкових шкіл. З 1940 року проголошувалося стратегічне завдання щодо розвитку шкільної освіти: здійснити семирічне навчання на селі й середнє 10-річне – в місті. Постанова Про затвердження єдиного навчального плану в початкових школах УРСР (1940) вносила корективи щодо розподілу годин на вивчення української, російської мов.

Таким чином, проаналізувавши навчальні плани і програми, шкільну систему освіти 30-х років ХХ ст. в Україні, можна зробити висновок, що відбулося установа: єдиної шкільної системи освіти (десятирічна з 4-річною початковою школою і неповна 7-річна школа); паралельного функціонування російських та українських шкіл; обов'язкового вивчення російської мови в українських школах; єдиних навчальних планів, шкільного режиму, системи оцінювання; підходів до підручникотворення.

Велика Вітчизняна війна загальмувала розвиток реформування початкової освіти. Із діючих у 1941 р. 29814 початкових і середніх шкіл повністю знищено 8108 і частково – 10062 школи [7, акр.54–55]. У воєнний період структура й організаційні основи шкільної освіти не змінювалися; запроваджувалося роздільне навчання хлопців і дівчат у 1943-44 н.р. в неповних середніх і середніх школах обласних, крайових міст, столичних центрів союзних і автономних республік і промислових міст; цифрова п'ятибальна системи оцінки успішності і поведінки учнів в початкових, семирічних і середніх школах (з 1944). З 1944 р. уряд прийняв рішення про вступ дітей до школи з 7 років, а з 1946 р. початкові школи і 1-4 класи семирічних і середніх шкіл розпочали роботу за новими навчальними планами(див. табл. 2).

Таблиця 2

З навчального плану початкової та середньої школи з українською мовою навчання (1946)

№ п.п.	Назва предметів	Кількість годин на навчальний тиждень по класах			
		1	2	3	4
1	Українська мова	12	10	11	6
2	Російська мова	-	3	5	5
3	Арифметика	7	6	6	6-7
4	Природознавство	-	-	-	1-2
5	Історія	-	-	-	3-2
6	Географія	-	-	-	3-2
7	Каліграфія	2	2	-	-
8	Співи	1	1	0,5	0,5
9	Малювання	1	1	0,5	0,5
10	Фізична підготовка	1	1	2	2
Разом		24	24	25	27

Новий навчальний план з українською мовою навчання (1946) не передбачав підготовчого класу; природознавство, історію і географію було виділено в самостійні предмети не з 3-го класу, а з 4-ого; у 3-ому класі на українську мову відводилося на 4 год більше; у 3 і 4 класах збільшилася кількість годин на фізичну підготовку (3 год), на співи (1 год); незмінною залишалася кількість годин на російську мову, арифметику, малювання.

Навчальний план початкової школи з російською мовою навчання (1946) відрізняється від попереднього лише кількістю годин на вивчення мов. Українська мова вивчалася з 2-ого класу.

Ми поділяємо думку Л.Д.Березівської, що в навчальних програмах не було поняття «український народ». Україна не розглядалася як держава [1, с.238]. Вчена виділяє у реформуванні освіти два періоди: перший 1930-1946 рр. – реорганізація української шкільної освіти в ході партійно радянських урядових постанов, боротьби за українізацію; 1946 р. – початок 50-х років ХХст. поглиблення радянської системи шкільної освіти в умовах регламентації освітнього простору [1, с.238]. У 1946/47 н.р. постановою Ради Міністрів УРСР та ЦК КП(б)У «Про покращення вивчення іноземних мов в семирічних і середніх школах УРСР» вперше вводилося викладання іноземних мов в початкових класах [10, с.84].

У 1952/53 н.р. у школах УРСР починають діяти нові навчальні плани створені Міністерством освіти УРСР згідно із загальносоюзними. Вони поєднали українську мову і літературу, російську мову і літературу в один предмет, а у старших класах запровадили нові предмети – психологію і логіку. У початковій школі у 3 і 4-му класах вводилося вивчення іноземної мови (по 2 год). З 1937 р. програм початкових класів були вилучені уроки праці, заняття в майстернях і на пришкільних ділянках (були поновлені лише в 1954 р.).

Таблиця 3

З навчальних планів початкової, семирічної та середньої школи з українською мовою навчання (1952/53 н.р.) [5, арк.2]

№ п.п.	Назва предметів	Кількість годин на навчальний тиждень по класах			
		1	2	3	4
1	Українська мова і література	13	10	11	6
2	Російська мова і література	-	3	5	5

3	Арифметика	6	6	5	6
4	Природознавство	-	-	-	1-2
5	Історія	-	-	-	3-2
6	Географія	-	-	-	2
7	Каліграфія	2	2	-	-
8	Співи	1	1	1	1
9	Малювання	1	1	1	1
10	Фізичне виховання	1	1	2	2
11	Іноземна мова	-	-	2	2
Разом		24	24	27	29

Навчальний план початкової школи з російською мовою навчання відрізнявся від попереднього лише тим, що кількість годин, що відводилось на вивчення української мови стала відводитися на вивчення російської і навпаки.

У 1956 році на різного рівня освітянських нарадах обговорювалися проблеми реформування змісту шкільної освіти, українські освітяни дістали можливість розробляти власні навчальні плани і програми. 29 квітня 1957 р. міністр освіти УРСР І.К. Білодід схвалив нові навчальні плани для початкової, семирічної та середньої школи з українською і російською мовами навчання на 1957/58 н.р. Порівняно з навчальними планами 1939 р. було збільшено кількість годин на вивчення російської мови у школах з українською і російською мовами навчання. Передбачалося запровадження таких предметів як праця і практичне заняття: за рахунок вилучення предмета «Каліграфія». У пояснювальній записці до нових навчальних планів йшлося про поділ на групи для занять у майстернях, на шкільних навчально-дослідних ділянках, на уроках фізкультури (дівчата і хлопці), а також під час вивчення іноземних мов.

У 1958 році вводилося обов'язкове восьмирічне навчання дітей від 7 до 15-16 років і початкова школа ставала ланкою в системі, восьмирічної освіти, вона втратила свою автономність, функції, зміст і методика початкової освіти до 70-х років ХХ ст. практично не змінювалися.

Незмінною залишалася кількість годин на українську мову, природознавство, малювання; на 1 год збільшилася кількість годин на арифметику у 3-ому класі, фізичне виховання у 1 і 2-ому класах, зменшилася на 1 год кількість годин на історію у 4-ому класі, російську мову у 3, 4 класах; іноземна мова в початковій школі не вивчалася.

У навчальному плані початкової школи з російською мовою навчання (1957/58 н.р.) зменшилася кількість годин на російську мову у 3-ому класі і на українську мову у 3 і 4-ому класах на 1 год порівняно з навчальним планом початкової школи з російською мовою навчання на 1952/53 н.р.

На початку 1956/57 н.р. в УРСР діяло 29 517 шкіл, з них 12678 початкових, 10812 – семирічних, середніх – 602712 .

Таблиця 4

Навчальний план початкової школи з українською мовою навчання (1957/58 н.р.) [6, арк.1-7]

№ п.п.	Назва предметів	Кількість годин на навчальний тиждень по класах			
		1	2	3	4
1	Українська мова	13	10	11	6
2	Російська мова	-	3	4	4
3	Арифметика	6	6	6	6
4	Природознавство	-	-	-	1-2
5	Історія	-	-	-	2
6	Географія	-	-	-	2-1
7	Каліграфія	2	2	-	-
8	Співи	1	1	1	1
9	Малювання	1	1	1	1
10	Фізичне виховання	2	2	2	2
11	Іноземна мова	-	-	-	-
12	Праця і практичне заняття	1	1	1	2
Разом		24	24	25	27

Закон УРСР «Про зміцнення школи з життям і про дальший розвиток системи народної освіти в українській УРСР» (1959) визначив шляхи подальшого розвитку народної освіти, вказав на тісний зв'язок навчання з працею та запровадження обов'язкової восьмирічної освіти замість загальнообов'язкової семирічної для дітей і підлітків віком від 7 до 15-16 років. У Законі зазначалося, що у невеликих населених пунктах зберігаються початкові школи в складі 1-4 класів,

після закінчення яких діти переводяться до п'ятих класів найближчих шкіл; навчання в школах української УРСР здійснюється рідною мовою учнів. Пропонувалося вжити заходів для забезпечення шкіл і груп продовженого дня обладнаними приміщеннями та гарячим харчуванням дітей; Раді міністрів Української РСР розглянути план видання нових підручників для всіх типів загальноосвітніх шкіл та забезпечити його виконання [3].

Важливим завданням була перебудова системи народної освіти починаючи з 1959/60 н.р., протягом трьох років перевести школи зі семирічного на обов'язкове восьмирічне навчання (замість загальнообов'язкової семирічної освіти обов'язкова восьмирічна) в напрямі зміцнення зв'язку школи з життям, готувати школярів до участі в суспільно корисній праці.

Навчальні плани на 1961/62 н.р., схвалені Міністерством освіти УРСР, відрізнялися від попередніх такими нововведеннями: збільшенням кількості годин на ручну працю в 1-3 класах; природознавство в 4 класі з 1-2 год – на 3-2 години; російську мову в 2-му класі – на 1 год, 3-му класі з 4 год – на 6-7 год, 4 класі з 4 год – на 7 год. Причому кількість годин на українську мову зменшилася в 1-му класі на 1 год, 2 – на 2 год, 3-му на 2-3 год, а в 4-му класі – залишилася незмінною [2, с.284, с.315].

Наприкінці 50-х на початку 60-х рр. в УРСР була запроваджена нова система освіти. Початкова школа, після введення в 1959 р. загальної обов'язкової 8-річної освіти дітей і молоді, втратила свою функціональну самостійність, за методикою переважно залишалася школою умінь і навичок. У 1965-1970 роках навчальні плани і програми для початкових шкіл неодноразово уточнювалися, а з середини 1970-х років (уперше після 1930-х) розпочалися експериментальні дослідження в галузі початкового навчання, це був підготовчий період для переходу до загальної середньої освіти. У 1970/71 н.р. було завершено експериментальну перевірку нових програм і підручників, а у 1971/72 н.р. завершений перехід до 3-річної початкової школи. Однак, як зазначає О.Я.Савченко, зміст освіти, як і раніше, визначався на основі єдиної загальносоюзної типової програми, розробленої в АПН СРСР. У ній більше уваги приділялося розвитку дітей. Причому національна специфіка відображалася лише в змісті рідної мови й читання [13, с.59].

У 1971/72 н.р. діяльність органів народної освіти і шкіл України була спрямована на завершення переходу до загальної середньої освіти, підвищення якості знань школярів, удосконалення навчально-виховного процесу, далі тривала експериментальна перевірка і запровадження нових навчальних програм. Порівняно з попереднім навчальним роком при загальному зменшенні на 467 масових шкіл на 472 початкових шкіл (з 8683 до 8211) на 88 зросла кількість середніх [2, с.323-324].

Реформа кінця 60-х – 70-х років радикально змінила початкову школу. Скорочення тривалості навчання (замість 4-ої вона стала 3-річною) не єдиний (і не основний) результат її перебудови; з'явилися нові навчальні предмети: математика, природознавство, запроваджувалося позакласне читання (замість традиційного курсу «Арифметика» був створений практично новий навчальний предмет «Математика», який поряд з арифметичним матеріалом, включав елементи алгебри й геометрії. З введенням природознавства (2-й клас – 1 год на тиждень, 3 клас – 2 год) створилися сприятливі умови для формування в учнів початкових класів спостережливості). Певних змін зазнало читання: були виділені спеціальні уроки, спрямовані на формування у молодших школярів читацької самостійності. У 1970 році було розпочато експеримент з навчання дітей 6-річного віку, організований МО УРСР та НДІ педагогіки УРСР.

В Україні з кожним роком збільшувалася кількість учнів, які навчалися російською мовою. Якщо в 1959 р. українською мовою навчалося 70,6% учнів шкіл з загальної їх кількості, російською 28,6%, то в 1973 р. відповідно українською 59,08%, російською – 40%. Вирішуючи питання про вільний вибір мови навчання і виховання Міністерство освіти УРСР, відділи народної освіти і педагогічні колективи шкіл керувалися Основами законодавства Союзу РСР і союзних республік про народну освіту (1973) та Статутом середньої загальноосвітньої школи (1974) [2, с.329].

Зміст початкової освіти в Україні у 80-х роках зазнав істотних змін. З прийняттям «Основних напрямів реформи загальноосвітньої і професійної школи» (1984) розпочався новий етап розвитку початкової ланки освіти: до першого класу почали приймати дітей з шести років, тривалість навчання збільшилася на один рік; функціонували два типи початкових шкіл 3-річна і 4-річна.

У 1986/87 н.р. в республіці розпочалося систематичне навчання дітей з шести років. Як зазначає дослідниця проблеми початкової школи Я.Кодлюк, наприкінці 80-х років був змінений зміст шкільної освіти на оновлених методологічних засадах формування національної системи освіти, оновлення її змісту відповідно до прийнятих документів потребували визначення стратегічних завдань, спрямованих на розвиток середньої освіти взагалі та її початкової ланки зокрема.

Список використаних джерел та літератури:

1. Березівська Л. Д. Реформування шкільної освіти в Україні у XX столітті : [моногр.] / Л. Д. Березівська. – К. : Богданова А. М., 2008. – 406 с.

2. Березівська Л. Д. Реформи шкільної освіти в Україні у XX столітті : документи, матеріали і коментарі : навч. посіб. для студ. вищ. навч. зал. : хрестоматія / Л. Д. Березівська ; Ін-т педагогіки НАПН України. – Луганськ : вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2011. – 284 с.
3. Закон УРСР про зміцнення школи з життям і про дальший розвиток системи народної освіти в українській УРСР. – К. : Рад. шк., 1959. – 26 с.
4. Кодлюк Я. Підручник для початкової школи: теорія і практика / Ярослава Кодлюк. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2004. – 288 с.
5. Навчальні плани початкової школи, семирічної і середньої школи УРСР на 1952-53 н.р. – К. : Держ. учб.-пед. вид-во «Радянська школа», 1952 // ЦДАВО України, ф. 166, оп. 15, спр. 1344, 2 арк.
6. Навчальні плани початкової школи, семирічної і середньої школи УРСР на 1957-58 н.р. // ЦДАВО України, ф. 166, оп. 15, спр. 2348, 7 арк., арк. 1–7.
7. Отчет об учете ущерба, причиненного немецко-фашистскими захватчиками и их сообщниками учреждениям народного комиссариата просвещения УССР // Ф. 166, оп. 15, спр. 61а, арк. 54–55.
8. Постанова № 1331 РНК УРСР «Про доповнення постанови РНК УРСР і ЦК КП(б) України від 20 квітня 1938 року «Про обов'язкове вивчення російської мови в неросійських школах України» // Зб. наказів та розпоряджень НКО УРСР. – 1938. – № 33. – С. 7.
9. Постанови Ради Міністрів УРСР з питань народної освіти. Т. 2. (6 травня 23 грудня 1946 р.) // ЦДАВО України, ф. 166, оп. 15, спр. 128, арк. 110–116.
10. Постановления партии и правительства о школе. – К. – Х. : Гос. учеб. педаг. из-во «Рад. школа», 1947. – С. 84.
11. Про загальне обов'язкове початкове навчання. Постанова ЦК ВКП(б) від 25 липня 1930 р. // За загальне навчання: зб. директив та інструкцій. – Х. : Держ. вид-во України, 1930. – Вип. 1. – С. 14–17.
12. Рішення колегії Міністерства народної освіти УРСР «Про концепцію середньої загальноосвітньої школи Української РСР» (10 серпня 1990р.) // ЦДАВО України, ф. 166, оп. 17, спр. 78, арк. 69–88.
13. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти : підруч. / О. Я. Савченко. – К. : Грамота, 2012. – 504 с.
14. ЦК Компартії України «Пропозиції про поліпшення вивчення російської і української мови у школах української РСР (26 лютого 1974 р.)» // ЦДАВО України, ф. 166, оп. 15, спр. 8687, арк. 121–126.

Аннотація

Л.С.Бондарь

Источниковая база исследования начального образования в 40-80-х гг. XX столетия

В статье охарактеризовано содержание начального школьного образования в 40-80-х гг. XX столетия. В частности на основании анализа различных типов начальных учреждений, документов определено государственную образовательную политику, изменения в структуре, содержании начального образования та раскрыто его развитие. Учитывая тот факт, что содержание образования реализуется через учебные предметы (язык, математика, природоведение и т.п.), закономерно возникает вопрос о дифференцированном подходе в его содержании. Он должен быть обязательным принципом функционирования начальной школы. У статье показано, что содержание начального образования дифференцируется зависимо от типа школы та раскрыто внешнюю дифференциацию (на уровне содержания предметов и разных способов организации его усвоения).

Ключевые слова: *содержание школьного начального образования, школа, ученики, начальные планы, программы, учебные предметы, дифференциация.*

Summary

L.S.Bondar

Research Source Base of Primary Education in 1940-s – 1980-s

The content of primary school education in 1940-s – 1980-s has been characterized in the article. In particular on the basis of the analysis of different types of educational establishments, documents, state educational policy, changes in the structure, content of primary education have been determined and their development have been revealed. Taking into account the fact that the content of education is realized through the educational subjects (language, mathematics, natural studies etc.), the question about differentiated approach in its content appears. It must be compulsory principle of primary school functioning. It is shown in the article that the content of primary education is differentiated depending on the type of school, and the outer differentiation (at the level of the subject content and different means of its mastering organization) has been revealed.

Key words: *the content of primary school education, school, pupils, primary plans, programs, studies subjects, differentiation.*

Дата надходження статті: «10» жовтня 2013 р.